

14. Lov om Børns og unge Menneskers arbeide i Fabriker og fabriksmæssig drevne Værksteder...

Med fabriksloven fra 1873 gik staten ind og regulerede forhold på det private arbejdsmarked. De fleste af lovens paragraffer findes som afskrift.

Loven foreligger også som pdf. af det originale dokument. Brug kilde 36. Gotisk alfabet til hjælp ved læsningen.

Lov om Børns og unge Menneskers arbeide i Fabriker og fabriksmæssig drevne Værksteder samt det Offentliges tilsyn med disse.

23. Mai 1873

Nr. 74

Vi Christian den Niende osv. G.v. [\[1\]](#) Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

§ 1. Arbeide i Fabrikker eller saadanne Værksteder og Arbeidssteder, hvor Arbeidet udføres paa fabriksmæssig Maade, er det Offentlige Tilsyn undergivet, forsaavidt dertil anvendes Personer under 18 Aar, hvad enten Arbeidet vedrører selve Fabrikationen eller nogen dermed i Forbindelse staaende Gjerning.

Hvorvidt noget Arbeidssted falder ind under ovennævnte Tilsyn, afgøres i Tvivlstilfælde af Indenrigsministeren.

§2. Børn, som ikke have fyldt det 10de Aar, maa ikke anvendes til det i § 1 omhandlede Arbeide.

Børn af Alder mellem 10 og 14 Aar maa ikke anvendes til det i § 1 omhandlede Arbeide mere end sex og en halv Time i Løbet af et Døgn, deri indbefattet en Hviletid af mindst en halv time; ei heller i Tiden før kl. 6 Morgen eller efter kl. 8 Aften.

Børn af den nævnte Alder, som have været i Arbeide før kl. 11 Formiddag, maa ikke arbejde i samme eller nogen anden Bedrift efter samme Dags Eftermiddag kl. 1.

§ 3. Unge Mennesker af begge Kjøen imellem 14 og 18 Aar maa ikke anvendes til det i §1 omhandlede Arbeide mere end tolv Timer i løbet af et Døgn, ej heller Tiden før Kl. 5 Morgen eller efter Kl. 9 Aften. Af den nævnte Arbeidstid af tolv Timer skal der tilstaaes de her ommeldte Unge Mennesker til Hvile- og Maaltider mindst to Timer imellem Kl. 8 Morgen og Kl. 6 Aften, hvoraf en og en halv Time gives før Kl. 3.

§4. Under Maaltiderne maa de i §2, 2det Stykke, og §3 ommeldte Børn og unge Mennesker ikke opholde sig i noget til Fabrikken eller Værkstedet hørende Rum, hvori der paa den Tid arbeides. Hvor Arbeides Beskaffenhed medfører, at Luften i Arbeidsrummet opfyldes af Støv eller andre for Sundheden skadelige Stoffer, kan det af Sundhedspolitiet paabydes, at der anvises Arbeiderne et særligt Rum, i hvilket de i deres Fritid kunne opholde sig og indtage deres Maaltider.

§5. Paa de i § 1 omhandlede Arbejdssteder maa Børn ei anvendes til Arbejde paa Folkekirkens Søn- og Helligdage.

§6. Børn og unge Mennesker af Kvindekjønnets skulle under Arbejdet samt under Maaltiderne, hvor disse nydes paa Arbejdsstedet, holdes skilte fra Arbejdere af mandligt Kjønn, saavidt Arbejdets Beskaffenhed og Pladsen tillader det.

§8. Forinden nogen Arbejdsgiver antager et Barn eller ungt Menneske til Arbejde, som omhandles i §1, skal han forvisse sig om sammes Alder og Sundhedstilstand. I dette Øiemed skal det paagældende Barns eller unge Menneskes Alder oplyses ved en Fødselsattest, og Arbejdsgiveren skal ved en efter hans Begiæring af vedkommende Embedslæge eller en anden autoriseret Læge foretagen Undersøgelse sikre sig Bevis for, at den Paagældendes Helbredstilstand ikke er til Hinder for, at han anvendes til det Arbejde, han skal udføre ...

§9. Børn, som ikke ere lovlig udskrevne af Skolen, maa ikke anvendes til Arbejde af den i §1 omhandlede Beskaffenhed og paa de der angivne Steder hverken i den Tid, i hvilken det paahviler dem at besøge Skolen, eller i Løbet af mindst én Time før den Tid, de ere pligtige der at være tilstede. I dette Øiemed skal hvert Barn, der tages i Arbejde, være forsynet med et Bevis fra Bestyreren for den Skole, som det besøger, indeholdende Angivelse af den Tid, i hvilket Barnet skal være tilstede i Skolen, og Arbejdsgiveren maa ikke antage Barnet til Arbejde, forinden han har modtaget et saadant Bevis.

§ 11. De omhandlede Arbejdssteder saavel som Arbejdsvirksomheden og Værkerne i disse skulle være indberettede saaledes, at Arbejdernes Sundhed, Liv og Lemmer paa formaalstjenesteligste Maade beskyttes saavel under selve Fabrikationen som under Opholdet i Arbejdsrummet. Alle de løbende Dele af Værket saavel som alt Redskab, der paa mekanisk Maade sættes i Bevægelse fra Maskinen, og som de i Fabrikken eller Værkstedet arbejdende Børn og unge Mennesker ere udsatte for at komme i Berøring med enten under deres sædvanlige Syssel eller i Forbigaaende, skulle saavidt Værkets eller Arbejdets Beskaffenhed tilsteder det, være sikkert indhegnete, og Indhegningen maa ikke bortfjærnes, saalænge Værket er i Bevægelse.

Børn og unge Mennesker maa ikke anvendes til at rense nogen Del af Værket i en Fabrik eller et Værksted, medens det er i Bevægelse.

§ 12. Til at føre Tilsyn med, at de foranstaaende Bestemmelser efterleves, og til aarlig at undersøge Arbejdsvirksomheden paa de det offentlige Tilsyn undergivne Arbejdssteder og de Forhold, der dermed staa i Forbindelse, ansættes af Indenrigsministeren tvende Arbejdsinspektører. – Disses Lønning samt de øvrige ved Tilsynet foranledigede Udgifter, dels til Reiser, dels til den overordnede Ledelse af Inspektørernes Virksomhed, fastsættes ved de aarlige Finanslove. – Tilsynets Virksomhed ordnes nærmere ved en af Indenrigsministeren given Forskrift, som offentliggøres. Tilsynet har aarlig til Indenrigsministeren at afgive en Beretning om sin Virksomhed og om alle de Fabrikker eller Arbejdssteder, der ere det offentlige Tilsyn undergivne, hvilken Beretning derefter helt eller i Uddrag offentliggøres ved Trykken og forelægges Rigsdagen.

§14. Enhver, der til det i §1 omhandlede Arbejde benytter Børn eller unge Mennesker, skal herom tilstille vedkommende Politivæbning en skriftlig Meddelelse, der af denne indsendes til Arbejdstilsynet.

§15. Enhver Arbejdsgiver, der imod denne Lovs foranstaaende Bestemmelser anvender noget Barn eller ungt Menneske til Arbejde, er for hver saaledes ulovlig sysselsat Person ifalden til en Bøde af 5 til 100

Rigsdaler.[\[2\]](#) Samme Bøde fastsættes for enhver anden Overtrædelse af de nævnte Bestemmelser, der ikke efter Lovgivningens almindelige Regler medfører højere Straf. Dog skal en Arbeidsgiver, der ikke har Næringsadkomst[\[3\]](#) som Fabrikant, først være denne Lows Straffebestemmelser underkastet, efterat det er blevet ham tilkiendegivet, at hans Arbeidsvirksomhed er offentligt Tilsyn undergivet.

§16. Dersom noget Barn er blevet anvendt til Arbeide imod denne Lows forestaaende Bestemmelser, ere den Paagjældendes Forældre eller andre Foresatte ifalden en Bøde af fra 2 til 10 Rigsdaler, naar det godtgjøres, at saadant ulovligt Arbeide er foregaaet med disses Vidende og Villie.

§18. Alle Bøder, der udredes i Henhold til foranstaaende Bestemmelser, tilfalde "de Fattiges Kasse" for det Sogn, hvor Forseelsen er begaaet, i Kjøbenhavn Kommunens Kasse.[\[4\]](#)

§21. Det paaligger Sundhedskommissionerne eller, hvor saadanne ikke findes, Stedets Politimester at føre Tilsyn med, at Fabriker og større Værksteder holdes rene, have tilbørligt Luftsifte og ikke overfyldes med Arbeidere ..."

Love og Anordninger 1870-74, s. 523-527

[\[1\]](#) givet ved

[\[2\]](#) Ved mønterformen blev en rigsdaler fra 1874 fastsat til 2 kroner.

[\[3\]](#) Retten til at drive et bestemt erhverv. I Kjøbenhavn blev næringsadkomst indtil 1932 kaldt borgerskab

[\[4\]](#) For at kunne støtte værdigt trængende fattige uden om det offentlige fattigvæsen blev det ved lov af 1856 bestemt, at der skulle oprettes frie fattigkasser i hvert sogn. Midlerne skulle primært komme fra private bidrag, men fattigkasserne modtog også tilskud fra kommunekasserne. Støtten fra de frie fattigkasser medførte ikke det tab af borgerlige rettigheder, som støtte fra det offentlige fattigvæsen gjorde, dvs. tab af valgret, af retten til at gifte sig uden tilladelse fra fattigvæsenet, af retten over egne ejendele mv. I Kjøbenhavn gjaldt loven af 1856 dog ikke. Der eksisterede den frie fattigkasse derfor ikke. Af den grund blev der oprettet private velgørende understøttelsesforeninger, der delte midler ud til værdigt trængende fattige.